

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Ndc/33/2024
Identifikačné číslo spisu:	1224203497
Dátum vydania rozhodnutia:	26.03.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1224203497.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci žalobcu G.. Š. E., narodeného XX. E. XXXX, W., F. XXX/XX, proti žalovanej D. E., narodenej X. C. XXXX, W., o uloženie povinnosti vrátiť poskytnuté výživné, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. 58C/116/2024, o nesúhlase Mestského súdu Bratislava IV s postúpením sporu, takto

rozhodol:

Na prejednanie sporu vedeného na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. 58C/116/2024 je p r í s l u š n ý Mestský súd Bratislava IV.

Odôvodnenie

1. Návrhom doručeným Mestskému súdu Bratislava II dňa 24. septembra 2024 navrhovateľ žiadal zrušiť jeho vyživovaciu povinnosť voči jeho plnoletej dcére, pričom zároveň sa domáhal uloženia povinnosti jeho dcére vrátiť mu výživné poskytnuté v čase po 1. septembri 2024. Mestský súd Bratislava II uznesením sp. zn. 73Pc/48/2024-21 zo dňa 4. októbra 2024 návrh (žalobu) otca na uloženie povinnosti vrátiť mu poskytnuté výživné v čase po 1. septembri 2024 s poukazom na § 166 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) vylúčil na samostatné konanie s tým, že po vylúčení postúpi žalobu o vrátenie výživného na Mestský súd Bratislava IV, nakoľko sa jedná o civilnú agendu. Mestský súd Bratislava II prípisom zo dňa 7. novembra 2024 vec s poukazom na § 2 ods. 4 zákona č. 371/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov, § 5 a § 6 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. CMP v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CMP“) a § 12 CSP postúpil Mestskému súdu Bratislava IV ako súdu vecne a miestne príslušnému.

2. Mestský súd Bratislava IV s poukazom na § 3 ods. 1, 3 CMP a § 154 CMP s postúpením nesúhlasil, nakoľko predmetom konania je uloženie povinnosti vrátiť poskytnuté výživné, pričom o zrušení vyživovacej povinnosti rozhoduje Mestský súd Bratislava II. Vec predložil v súlade s § 6 ods. 2 CMP Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) na rozhodnutie o príslušnosti, ako najbližšie spoločne nadriadenému súdu, pričom mal za to, že príslušným súdom je Mestský súd Bratislava II.

3. V danom prípade ide o spor o kauzálnu príslušnosť medzi Mestským súdom Bratislava II a Mestským

súdom Bratislava IV. Pojem „spoločne nadriadený súd“ použitý zákonodarcom v § 43 ods. 2 CSP (resp. aj (§ 6 ods. 2 CMP) je na účely rozhodovania o príslušnosti v danej veci potrebné interpretovať aj s ohľadom na funkčnú príslušnosť odvolacích súdov. V rodinnoprávnej agende je táto zakotvená v § 3 ods. 5 písm. a) až c) CMP, pričom funkčne príslušný na rozhodnutie o odvolaní proti rozhodnutiu vo veciach podľa prvej hlavy a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti, vydanému okresným súdom so sídlom v obvode Krajského súdu v Bratislave, je Krajský súd v Trnave (§ 3 ods. 5 písm. b) CMP). S prihliadnutím na uvedené možno dospieť k záveru, že v konaniach v daných veciach je Mestskému súdu Bratislava II nadriadený Krajský súd v Trnave (kauzálny nadriadený súd). Funkčne príslušným na rozhodnutie o odvolaní proti rozhodnutiu okresného súdu je krajský súd, v ktorého obvode má sídlo okresný súd, ktorý rozhodoval v prvej inštancii - v prípade Mestského súdu Bratislava IV je na rozhodnutie o odvolaní príslušný Krajský súd v Bratislave (§ 34 ods. 1 CSP). Vzhľadom na vyššie uvedené je možné uzavrieť, že najbližšie spoločne nadriadeným súdom Mestskému súdu Bratislava II a Mestskému súdu Bratislava IV je Najvyšší súd Slovenskej republiky.

4. Najvyšší súd, ktorý je ako súd spoločne nadriadený Mestskému súdu Bratislava II a Mestskému súdu Bratislava IV podľa § 43 ods. 2 CSP (§ 6 ods. 2 CMP) príslušný na rozhodnutie o príslušnosti, prejednal vec a dospel k záveru, že nesúhlas Mestského súdu Bratislava IV s postúpením veci (sporu) nie je dôvodný.

5. Podľa § 3 ods. 3 CMP na konanie vo veciach podľa prvej hlavy a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti je pre obvod Mestského súdu Bratislava II miestne príslušný Mestský súd Bratislava II.

6. Podľa ustanovenia § 36 ods. 1 a 2 CSP, konanie sa uskutočňuje na súde, ktorý je na prejednanie príslušný. Príslušnosť sa určuje podľa okolností v čase začatia konania, takto určená príslušnosť trvá až do skončenia konania.

7. Podľa § 43 ods. 1 CSP ak súd postupom podľa ustanovenia § 40 a ustanovenia § 41 CSP zistí, že nie je príslušný, bezodkladne postúpi spor príslušnému súdu bez rozhodnutia a upovedomí o tom žalobcu. Žalovaného upovedomí len vtedy, ak mu už bola žaloba doručená.

8. Podľa § 43 ods. 2 CSP ak súd, ktorému bol spor postúpený, s postúpením nesúhlasí, bezodkladne predloží súdny spis bez rozhodnutia spoločne nadriadenému súdu na rozhodnutie o príslušnosti; ak ide o spor o miestnu príslušnosť, predloží súdny spis svojmu nadriadenému súdu. Týmto rozhodnutím sú súdy viazané.

9. Podľa § 78 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov ak dôjde k zrušeniu alebo zníženiu výživného pre maloleté dieťa za uplynulý čas, spotrebované výživné sa nevracia.

10. Podľa § 451 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

11. V nadväznosti na zmeny v kauzálny príslušnosti súdov zavedené v súvislosti s reformou justície od 1. júna 2023 je potrebné sa v prejednávanej veci zamerať na charakter nároku na vrátenie preplatku po prípadnom zrušení vyživovacej povinnosti voči plnoletej dcére z hľadiska, či ide o rodinnoprávny alebo civilný nárok.

12. V prípade zániku vyživovacej povinnosti možno plnenie poskytnuté osobou povinnou z vyživovacej povinnosti za účelom plnenia vyživovacej povinnosti voči osobe oprávnenej z vyživovacej povinnosti pokladať za nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia (§ 451 ods. 2 OZ), keďže takéto plnenie je potrebné považovať za plnenie bez právneho dôvodu. K takémuto záveru dospel najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaniach týkajúcich sa nároku na vrátenie preplatkov vzniknutých v dôsledku zániku vyživovacej povinnosti voči plnoletému dieťaťu (pozri 5Cdo/59/2020), ale aj v dôsledku zániku

vyživovacej povinnosti voči maloletému dieťaťu v dôsledku osvojenia, keď povinný z vyživovacej povinnosti poskytoval majetkový prospech matke dieťaťa z právneho dôvodu, ktorý odpadol (pozri 4Cdo/147/1999). Právna úprava bezdôvodného obohatenia je subsidiárna vo vzťahu k iným inštitútom súkromného práva v tom zmysle, že sa uplatní výlučne vtedy, ak právne následky majetkovej nerovnováhy nie sú pokryté inou právnou úpravou. Uvedené platí aj o vzťahu právnej úpravy osobitných právnych predpisov upravujúcich špecifické aspekty bezdôvodného obohatenia v súvislosti so špecifikami príslušného právneho odvetvia, akým je napríklad zákon o rodine.

13. Špecifickosť posudzovania nároku v prejednávanom prípade spočíva najmä v skutočnosti, že dcéra žalobcu je plnoletou osobou. V prípade plnenia výživného bez právneho dôvodu u plnoletých detí nie je možné použiť ustanovenie § 78 ods. 2 zákona o rodine. Uvedené ustanovenie sa vzťahuje iba na deti maloleté. Vo vzťahu k nim sa vychádza z osobitnej povahy rodinnoprávných vzťahov, keďže nejde o klasické občianskoprávne vzťahy, ale o špecifické vzťahy upravené osobitným zákonom, ktoré sa spravujú osobitnými zásadami. Na základe toho sa pripúšťa záver, že ustanovenia zákona o rodine, ktoré upravujú vyživovaciu povinnosť voči maloletému dieťaťu, nezakladajú nárok povinného na vrátenie súm takto vynaložených. V prípade maloletých detí je teda daná odlišnosť od všeobecnej úpravy bezdôvodného obohatenia podľa Občianskeho zákonníka pri platbách vykonaných z právneho dôvodu, ktorý odpadol v tom smere, že povinný z vyživovacej povinnosti sa nemôže dožadovať vrátenia spotrebovaného výživného vo vzťahu k maloletému dieťaťu.

14. V prejednávanom prípade je však osoba oprávnená z vyživovacej povinnosti plnoletá, pričom vrátenie výživného poskytnutého plnoletej osobe zákon o rodine explicitne neupravuje. Zo znenia § 78 ods. 2 zákona o rodine možno dospieť k záveru, že ak dôjde k zrušeniu alebo zníženiu výživného pre plnoletú osobu za uplynulý čas, vracia sa aj spotrebované výživné (§ 78 ods. 2 zákona o rodine a contrario). Najvyšší súd na základe vyššie uvedeného uzatvára, že nakoľko v danom prípade má otec po (prípadnom) zrušení vyživovacej povinnosti voči plnoletej dcére nárok na vrátenie poskytnutého výživného bez ohľadu na skutočnosť, či dcéra poskytnuté výživné spotrebovala, predmetný nárok stráca jeho rodinnoprávny aspekt, nakoľko na tento nie je možné aplikovať § 78 ods. 2 zákona o rodine. Po (prípadnom) zrušení vyživovacej povinnosti Mestským súdom Bratislava II k 1. septembru 2024 už po tomto dátume nejde o platby, ktoré majú charakter výživného, preto právo žiadať vrátenie preplatkov výživného sa premlčuje vo všeobecnej premlčacej dobe, keďže tento nárok sa už neposudzuje ako výživné a spravuje sa všeobecnou úpravou bezdôvodného obohatenia (§ 451 a nasl. OZ). Najvyšší súd dodáva, že tento záver podporuje aj odborná literatúra (pozri napr. Pavelková, B.: Zákon o rodine. Komentár. 3. vydanie, C. H. Beck, 2019 alebo Horváth, E., Varga, E.: Komentár k zákonu o rodine 36/2005 Z.z.). Po preskúmaní predloženého spisu a na základe vyššie uvedeného najvyšší súd dospel k záveru, že otec sa domáhaním uloženia povinnosti plnoletej dcére vrátiť mu poskytnuté výživné v čase po 1. septembri 2024 domáha nároku, na ktorého prejednanie je príslušný Mestský súd Bratislava IV. Opačný záver by viedol k popretiu hlavného zámeru súdnej reformy účinnej od 1. júna 2023.

15. Vzhľadom na uvedené nesúhlas Mestského súdu Bratislava IV s postúpením sporu nie je dôvodný. Na prejednanie sporu je príslušným súdom Mestský súd Bratislava IV (§ 12 ods. 2 CSP, § 13 a § 14 CSP).

16. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.